

SAK:n näkökulmia TE24-uudistukseen: Kuntien työllisyyspalvelujen laatuun ja rahoitukseen panostettava

Yleistä

Työvoimapalvelut siirtyvät valtiolta kuntien vastuulle vuoden 2025 alussa TE2024-uudistuksessa. Suomeen tulee 45 työllisyysaluetta eli huomattavasti enemmän kuin on ollut TE-toimistoja. Nykyiset TE-toimistot lopettavat toimintansa ja henkilöstö siirtyy valtiolta työllisyysalueille. Valtion rahoitus siirtyy kunnille yleiskatteellisena. Kunnat määrittävät itse paljonko käyttävät rahoitusta työvoimapalveluihin. Lainsäädäntö määrittelee palveluprosessia lähinnä asiakkaiden kohtaamisen määrissä ja ajoissa. Työllistymistä edistävästä palveluista työllisyysalueet päättävät itse kuten esimerkiksi työvoimapolitiittisen koulutuksen määrästä tai palkkatuen käytöstä.

Työllisyysalueet

Kunnat saivat itse määrittää työllisyysalueet, valtiolta tuli tähän reunaehtoja, kuten esimerkiksi 20 000 työllisen alaraja. Kunnilla oli mahdollisuus hakea myös poikkeuksia ehtoihin, mutta tätä käytettiin varsin vähän. Alueita on kuitenkin huomattavasti enemmän kuin TE-toimistoja valtion vetämässä mallissa. Vaarana on, että hallinnolliset kulut kasvavat, asiantuntijuus pirstoutuu ja alueelliset erot palveluissa kasvavat. Toisaalta kunnilla on voimakas intressi parantaa työllisyyttä, kannustimena tähän on niin sanotut sakkomaksut, joilla kunnat osallistuvat työttömyysturvan kustannuksiin. Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta koskee jatkossa työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaa sekä perusosan suuruista osuutta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu määräytyy työnhakijan työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella. Kannustavan rahoitusmallin mukaisesti jatkossa pelkkä työttömän aktivointi eli palveluihin ohjaaminen ei vaikuta kunnan rahoitusvastuuseen työttömyysturvasta. Kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta alkaa nykyistä aiemmin ja kasvaa portaittain. Aiemmin raja oli 300 päivän kohdalla.

Työvoimapalvelujen rahoitus

Kunnat saavat rahoituksen valtiolta yleiskatteellisena. Rahoitus ei siis ole korvamerkattu työvoimapalveluihin, vaan kunnat päättävät itse paljonko panostavat työllisyyden hoitoon. Käytännössä tämä tarkoittaa, että alueellisia eroja voi tulla. Osa kunnista voi ohjata työllisyyspalveluihin enemmänkin kuin laskennallinen valtion osuus nyt tapahtuvassa siirrossa on, osa taas vähemmän. Uudistuksen lähtökohtana oli, että valtion käyttämä rahoitus siirtyy täysimääräisesti kunnille. Orpon hallituksen toimien johdosta summa on pienentynyt noin 100 miljoonalla erilaisten norminpurkujen johdosta. On vielä epäselvää aiheuttaako nämä aidosti säästöjä vai onko kyseessä pelkkä leikkaus.

Työvoimapalvelut

Kunnat määrittävät itse millaisia palveluita ja kuinka paljon tarjoavat asiakkailleen, lainsäädäntö ei ohjaa tässä asiaa. Orpon hallitus on tehnyt tai valmistelee muutoksia lainsäädäntöön, jotka vaikuttavat kuntien intressiin tarjota tiettyjä palveluja. Esimerkiksi muutokset palkkatuessa ovat keskeisiä. Tulevaisuudessa palkkatuen myöntäminen kunnalle tai kuntayhtymälle ammatillisen osaamisen parantamiseen ei olisi enää mahdollista. Työssäoloehdon karttumisen muutokset vähentävät työnhakijoiden houkutinta hakeutua palkkatuettuun työhön.

Työllisyysalueet päättävät itse henkilöstön määrästä ja miten se sijoitetaan eri kuntien alueille. Monet kunnat haluavat tarjota mahdollisimman laajan palveluverkoston ja tämä saattaa tarkoittaa, että työntekijöitä palkataan lisää. Sinänsä on hyvä, että ammattilaisia on auttamassa työnhakijoita ja työnantajia. Vaarana on kuitenkin, että palveluihin, esimerkiksi koulutukseen, ei riitä tarpeeksi rahoitusta. Lisäksi vaarana on, että pienissä toimipisteissä ei pystytä tarjoamaan laaja-alaisesti apua ja palveluja asiakkaille.

SAK:n tavoitteet:

- Työllisyyspalveluiden laatu pitää turvata ja valtiolta siirtyvä rahoitus pitää käyttää palveluihin. Työllisyysalueiden pitää reagoida ja ennakoida alueen työvoimatarvetta ja käydä jatkuvaa vuoropuhelua työelämätoimijoiden kanssa. Palveluverkosto ei saa hajautua liikaa, jotta asiantuntemus säilyy korkealla tasolla. Yhteistyötä työnhakija- ja työnantajapalveluiden välillä pitää lisätä.

Lisätietoja: koulutus- ja työllisyysasioiden päällikkö Mikko Heinikoski

mikko.heinikoski@sak.fi

0405647001